

PROTEGIR, RESTAURAR I PROMOURE L'ÚS SOSTENIBLE DELS ECOSISTEMES TERRESTRES, GESTIONAR ELS BOSCOS DE MANERA SOSTENIBLE, COMBATRE LA DESERTIFICACIÓ, ATURAR I REVERTIR LA DEGRADACIÓ DEL SÒL, I ATURAR LA PÈRDUA DE BIODIVERSITAT

Objectius de Desenvolupament Sostenible des d'una mirada feminista

El 2009, amb l'impuls de l'Institut de Drets Humans de Catalunya, es va aprovar la Declaració de Drets Humans Emergents que reconeix el "dret a viure en un medi ambient sa, equilibrat i segur, a gaudir de la biodiversitat present al món i a defensar el sosteniment i continuïtat del seu entorn per a les generacions futures".^{*} Tot i així, ens trobem davant d'una greu crisi climàtica i ecològica.

Cada any es desforesten 13 milions d'hectàrees de boscos i la degradació de les terres causa la desertificació de 3.600 milions més. L'extinció progressiva d'espècies amenaça la biodiversitat i l'equilibri dels ecosistemes. L'**ecocidi**, que està perpetrant el model de producció capitalista, té impactes diferencials sobre els col·lectius més vulnerables i, en especial, sobre les dones, que a nivell global tenen una forta **dependència vital** amb el territori.

Quin és el vincle entre les dones i la gestió sostenible dels boscos?

Els boscos i masses forestals de tot el món protegeixen encara el 80% d'espècies vives que coneixem. Els **rols de gènere** determinen com s'utilitzen els recursos forestals; mentre els homes són majoria a la indústria forestal que extreu i comercialitza la fusta, de 850 milions de persones que la recol·lecten com a combustible per a la llar, 830 milions són dones, segons la FAO. Les dones es vinculen amb els boscos per a poder dur a terme les tasques reproductives (cuinar, escalfar, netejar) però també com a coneixedores de les plantes medicinals, per diversificar l'alimentació familiar i en tant que activitat productiva.

Davant de la necessitat de millorar la sostenibilitat en la **gestió forestal**, la FAO recomana ampliar la tinença i gestió comunitària dels boscos amb implicació de les dones que, tradicionalment, han estat excloses de la **propietat de la terra** i de les decisions que es prenen sobre ella, i han patit un accés desigual a crèdits productius i d'altres activitats de suport.

A Catalunya hi ha un 64% de massa forestal, la majoria en mans privades i sense una gestió adequada. Així mateix, el 40% de les espècies d'interès comunitari experimenten un retrocés i el 58% dels hàbitats presenta un estat de conservació desfavorable. La **sostenibilitat social i ambiental** del món rural passa per una major implicació de les dones al territori, que actualment representen només el 20% del sector primari i un 28% de la titularitat de les terres.

Com incideix la desertificació en les dones i els seus Drets Sexuals i Reproductius?

A l'informe *El canvi climàtic i la terra* de l'IPCC (2019) es fa referència als més de 500 milions de persones que viuen en zones afectades per la desertificació i com aquesta té una incidència especial en les dones, sobretot en zones de **dependència agrícola** (Felipe, 2019). Cal tenir en compte que, segons Silvia Federici, les dones són responsables del 70% de l'**agricultura de subsistència** a nivell global. A regions com Amèrica Central i Níger s'estan produint migracions climàtiques a causa de la desertificació i la impossibilitat de tirar endavant els cultius.

Sovint, les dones que es troben en una situació de **migració climàtica** s'enfronten a múltiples discriminacions com gènere, pobresa, racialització i migració i tenen una alta probabilitat de patir **violències sexuals**. Si la migració acaba en un camp per a persones desplaçades es vulnera el seu dret a la privacitat i no tenen accés a

* <https://www.idhc.org/arxius/recerca/DUDHE.pdf>

productes sanitaris destinats a cobrir les seves necessitats durant l'embaràs, la lactància o la menstruació.

D'altra banda, la **desertificació** implica escassetat d'aigua, recurs que acostuma a ser una responsabilitat de les dones a la majoria de països del Sud Global. Quan no hi ha aigua al domicili, segons la OMS, a 8 de cada 10 llars és la dona la responsable d'anar a buscar-la. L'escassetat del recurs implica un augment en el nombre d'hores destinades a abastir-se, però també l'absència a l'escola de filles que acompanyen la dona i la manca de temps per a altres activitats productives.

Per mitigar l'**escassetat d'aigua** és fonamental protegir i recuperar els ecosistemes relacionats amb aquest recurs, com els boscos, muntanyes, aiguamolls i rius, i comptar també amb la **participació** i el **coneixement** de les dones, el reconeixement del vincle de l'aigua amb el **treball reproductiu** i la importància de la gestió comunitària. Està demostrat que les experiències que compten amb les dones des de la seva planificació tenen major probabilitat d'èxit (Nacions Unides).

Quin rol tenen les dones en la conservació dels ecosistemes?

Les dones tenen un paper vital en la lluita pel territori i la biodiversitat. Tant pel seu vincle vital i de subsistència

amb els ecosistemes, com per les múltiples vulneracions dels seus Drets Sexuals i Reproductius causades per l'**extractivisme**, s'han aixecat en defensa del binomi "**cos-territori**" i han encapçalat sovint la lluita per la terra i per la vida. Tot i les creixents estigmatitzacions i criminalitzacions, tant per part les transnacionals com dins les pròpies comunitats, lluites com les de Berta Cáceres, Màxima Acuña, Wangari Maathai o Vandana Shiva han esdevingut referents i han enfortit i impulsat l'ecofeminisme com a alternativa al model extractivista. Entre 2012 i 2014 les defensores de la terra, el territori i els recursos naturals van ser el grup de **defensores de Drets Humans** més agredit, van sofrir 525 atacs**.

Les dones també estan formades per a la preservació dels ecosistemes des de la seva acció quotidiana. En paraules de la Yayo Herrero, "la història de les dones les ha empès a realitzar aprenentatges que els serveixen per a fer front a la destrucció i fer possible la vida (...) i els ha permès construir coneixements en l'àmbit de les cures, l'alimentació, l'agricultura, la ètica, la defensa del medi ambient, etc."

Legislació Catalunya

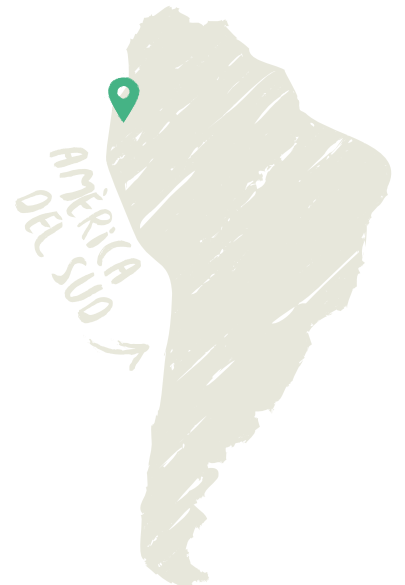
- Declaració Universal Drets Humans, 1948.
- Declaració Universal de Drets Humans Emergents, 2009.
- Convenció sobre l'Eliminació de Totes Les Formes de Discriminació contra la Dona (CEDAW), 1979.
- Declaració i Plataforma d'Acció de Beijing, 1995.
- Directiva Europea d'hàbitats 1997.
- Estatut d'Autonomia de Catalunya, 2006.
- Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'Igualtat efectiva de dones i homes.
- Llei 6/1988, de 30 de març, forestal de Catalunya.
- Llei 42/2007, de 13 de desembre, del Patrimoni Natural i la Biodiversitat.
- Llei 12/1985, de 13 de juny, d'espais naturals.
- Pla Nacional per a la implementació de l'Agenda 2030 a Catalunya, 2019.

Legislació Equador

- Declaració Universal Drets Humans, 1948.
- Conveni de les Nacions Unides sobre la diversitat biològica, 1992.
- Convenció sobre l'Eliminació de Totes Les Formes de Discriminació contra la Dona (CEDAW), 1979.
- Conveni 169 de l'OIT sobre pobles indígenes i tribals, 1989.

- Declaració i Plataforma d'Acció de Beijing, 1995.
- Principi 10 de la Declaració de Río de Janeiro sobre el Medi Ambient i el Desenvolupament.
- Constitució política de la República de l'Equador, 2008.
- Llei de gestió ambiental, 2004.
- Llei de recursos hídrics, usos i aprofitament de l'aigua, 2014.
- Llei forestal i d'àrees naturals protegides, 2004.
- Pla Nacional per al Bon Viure, 2013-2017.

L'**Equador** és un dels països amb més biodiversitat del planeta i la seva protecció és essencial en el compliment dels ODS. Aquesta diversitat es veu amenaçada per l'extractivisme, tant les explotacions petroleres a la selva Amazònica, que amenacen les comunitats Sápara, Shuar, Achuar, Waorani, Taromenane y Kichwas, com les explotacions mineres en altres indrets del país. La destrucció de boscos i la desertificació, així com la militarització que sovint acompanya les indústries extractives, tenen grans impactes en les dones per la seva dependència i vinculació vital i econòmica al territori, i per la criminalització en la defensa del medi, l'accentuació de la divisió sexual del treball i les violències sexuals.

** Registre Mesoamericà d'Aggressions a Defensores de Drets Humans

Realitzat per:

Amb la col·laboració de:

Més informació a: www.agenda2030feminista.org